ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗ
Δικηγόρου

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ

(Ὁμιλία)

Ἐκφωνήθηκε τὴν 29η Ἰουνίου 1991
στὸ «Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου»
τῆς Βέροιας

ΒΕΡΟΙΑ 1991

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΑΡ. 27

92
O

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

GRVER-01169

ΔΩΡΕΑ

Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
63238
19-11-91
225.92 ΙΙΕΒ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ημερομηνία επιστροφής

Ἐκφωνήθηκε τὴν 29η Ἰουνίου 1991 στὸ «Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου» τῆς Βέροιας

ΒΕΡΟΙΑ 1991

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΑΡ. 27

0140020441

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

GRVER-01169

ΔΩΡΕΑ

Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
63238
19-11-91
225.92 ΙΙΕΒ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ

(Ὁμιλία)

Ἐκφωνήθηκε τὴν 29η Ἰουνίου 1991
στὸ «Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου»
τῆς Βέροιας

ΒΕΡΟΙΑ 1991

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΑΡ. 27

0140020441

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ πέρασμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τὴν Βέρροιαν εἶναι μιὰ ἔνδειξις διὰ τὴν σημασίαν τῆς πόλεως ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Ἀπ. Παῦλος ἐδίδαξεν ἐπὶ ἡμέρας· ἑρμηνεύει τὰς Ἁγίας Γραφὰς καὶ ἀποδεικνύει ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκπληρώνονται ὅλαι αἱ ἐπαγγελίαι καὶ προφητεῖαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ πρῶτοι πιστοί, οἱ περισσότεροι Ἕλληνες, δημιουργοῦν τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν πόλιν, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν τῶν κατοίκων της καὶ ἔτσι ἡ Βέρροια ἐνεδύεται τὸν Χριστιανισμόν καὶ καλεῖται νὰ παίξῃ σπουδαῖον ρόλον καὶ νὰ συμβάλῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῆς περιοχῆς της καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῆς Μακεδονίας καὶ ἀκόμη καὶ τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης τὸν ἱστορικὸν τοῦ τόπου μας, Δικηγόρον κ. Γεώργιον Χιονίδην, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἰδικήν του σκοπιὰν μὲ τὴν ὁμιλίαν του, μᾶς ἔδωσε μίαν διάστασιν διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν Βέρροιαν.

† Ὁ Βερροίας, Καμπανίας καὶ Ναούσης ΠΑΥΛΟΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος δ΄. Κανόνα πίστεως...

Ἐθνῶν σε κήρυκα, καὶ φωστῆρα τρισμέγιστον, Βερροιέων διδάσκαλον, οἰκουμένης ἀγλάισμα, εὐφροσύνως γεραίρομεν· τοὺς ἀγῶνας τιμῶμεν, καὶ τὰς βασάνους διὰ Χριστόν, τὸ σεπτόν σου μαρτύριον, Ἅγιε Παῦλε· Ἀπόστολε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΕΡΡΟΙΑΝ

(ΠΡΑΞΕΩΝ, κεφ. ιζ', 10 - 15)

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν ἀπῆεσαν τῶν Ἰουδαίων.

11 οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως.

12 πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.

13 Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.

14 εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ.

15 οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξῆεσαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀγαπητοί μου Χριστιανοί καί καλές μου Χριστιανές τῆς Βέροιας.

1. Ὁ ἑορτάζων σήμερα, σεμνός καί εὐπροσήγορος, ἱεράρχης τῆς μητροπόλεως τῆς Βέροιας καί τῆς Νάουσας κ. Παῦλος πρότεινε νά εἶμαι ὁ ὁμιλητής στόν φετινό ἑορτασμό. Τόν εὐχαριστῶ γιά τήν τιμή.

Πιστεύω ὅτι θά κατανοεῖτε, ἀσφαλῶς, τή δικαιολογημένη συγκίνησή μου, ἡ ὁποία ὀφείλεται στήν ἀπόλυτη συνειδητοποίησή μου τῆς ἐξαιρετικά μεγάλης σημασίας, ποὺ ἔχει τό γεγονός, ὅτι ἡ Βέροια τιμήθηκε μέ τόν λόγο τοῦ Θείου Παύλου. Στόν χῶρο τοῦτον ἀκούσθηκε καί κηρύχθηκε ὁ παρήγορος λόγος τοῦ Χριστοῦ, μέ τή φωνή ἑνός ἀνεπανάληπτου, προικισμένου καί χαρισματικοῦ ἡγήτορα καί ὁδηγοῦ ψυχῶν, τοῦ ἄλλοτε Σαύλου, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀντιπροσωπευτικός καί χαρακτηριστικά ταλαντοῦχος ἄνθρωπος ἐκείνης τῆς, μεταβατικῆς, ἐποχῆς, ὅπου ἐμφανίστηκε ἡ διδασκαλία τῆς ἀγάπης, σ' ἕναν κόσμο ποὺ εἶχε ξεστρατίσει πάλι καί μέ ἀγωνία ἔψαχνε, γιά μία φορά, ἀκόμα, τόν «Ἄγνωστο Θεό» καί, μάλιστα, ὄχι, μονάχα, στην εἰδωλολατρική καί παρακμάζουσα, τότε, Ἀθήνα...

Εἶναι, λοιπόν, μεγάλο καί βαρύ τό ἔργο, ποὺ ἀνέλαβα. Δέν ἀγνοῶ, βέβαια, τό εἰδικό βάρος καί τίς μεγάλες ὑποχρεώσεις μιᾶς παρόμοιας ἀπόπειρας, δηλαδή νά δεχθῶ νά μιλήσω σ' αὐτόν τόν χῶρο, διατρέχοντας τόν κίνδυνο νά προκαλέσω, ἔτσι, τόν θυμό τῆς Ἱστορίας καί τῆς Ὀρθόδοξης Χριστιανικῆς Θρησκείας καί Ἐκκλησίας μας, ὅπως συμβαίνει ὅταν λιθαράκια τολμοῦν νά ὀρθώσουν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ἐλάχιστο ἀνάστημά τους καὶ νὰ σταθοῦν σὲ τόπους ἱερούς, τοὺς ὁποίους καθαγίασαν μὲ τὴν παρουσία καὶ τὸν σοφὸ λόγο τους πνευματικοὶ ὀγκόλιθοι τῆς πανανθρώπινης ζωῆς, οἱ ὁποῖοι ἄντεξαν, ἀκλόνητοι καὶ ὑπερήφανοι, στὸ ξέσπασμα καὶ στὸ πέρασμα πολλῶν ἑκατονταετιῶν καὶ στὴν προκείμενη περίπτωση 19 (καὶ πλέον) αἰώνων, χωρὶς νὰ ξεθωριάσει ἡ ἀξία καὶ ἡ ζωντανὴ ἀνάμνηση ἀπὸ τὴν παρουσία τους...

Δὲν ἀγνοῶ ὅλα τοῦτα καί, συνεπῶς, ἡ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεως, ποὺ μοῦ ἔγινε, δὲν ὀφείλεται σὲ πνευματικὴ ἀλαζονεία ἢ σὲ εὐήθεια καὶ ἐπιπολαιότητα, ἀλλὰ στὴν ἐπιθυμία μου νὰ προσθέσω τὸν πτωχὸ ὀβολό μου, ὄχι γιὰ νὰ τιμηθεῖ ὁ σημερινὸς ὁμιλητής, μὰ τὸ σπουδαῖο συμβάν, δηλαδὴ οἱ ἐπισκέψεις τοῦ Θεόπεμπτου Παύλου στὴν πόλη μας, γεγονὸς τὸ ὁποῖο εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες στιγμὲς τῆς τοπικῆς ἱστορίας μας, τῆς γενικῆς, καί, ἀσφαλῶς, τὸ μεγαλύτερο τοῦ θρησκευτικοῦ παρελθόντος της. Ἂς συγχωρεθεῖ, συνεπῶς, ἡ ἐμφάνιση καὶ ἡ ὁμιλία στὸ βῆμα καὶ τοῦ τοπικοῦ ἱστορικοῦ, ὁ ὁποῖος τὸ μόνο τὸ ὁποῖο ἐπιθυμεῖ εἶναι νὰ τιμήσει τὸν Θεόπνευστο Ἀπόστολο, ἀφοῦ, μάλιστα, θὰ τοῦ δοθεῖ, ἔτσι, ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπαναλάβει (καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἱερὴ καὶ ἱστορικῆς σημασίας θέση) τὴ διαπίστωση καὶ τὴν ἐπισήμανση, ποὺ ἔκαμε καὶ δημοσίεψε (ἐδῶ καὶ 3-4 δεκαετίες), ὅτι, δηλαδή, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν ἐπισκέφτηκε (καί, συνεπῶς, δὲν δίδαξε) μία φορά, μονάχα, τὴν πόλη μας, ἀλλὰ περισσότερες, δεδομένο ποὺ ἀγνοοῦσε ἡ Ἱστορία, ἡ γενικὴ καὶ τῆς Χριστιανοσύνης εἰδικά. Προηγήθηκε, λοιπόν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἔρευνα καὶ καρπὸς τούτης ἦταν ἡ ἐξακρίβωση τοῦ γεγονότος τῶν ἀλλεπάλληλων ἀφίξεων τοῦ Χρισταδέλφου Παύλου.

2. Εἶναι δὲ τόσο σπουδαῖο γεγονὸς ἡ ἐπίσκεψη (καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γιὰ τὴν ἀκρίβεια οἱ ἐπισκέψεις, ὅπως εἴπαμε) τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στὴν πόλη μας, ὥστε, ἐὰν ἀνατρέξει κάποιος-κάποια στὸ λῆμμα (ἄρθρο) «Βέροια» τῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν (ἰδιαίτερα τῶν ξένων), θὰ παρατηρήσει μὲ ἔκπληξη ὅτι ἡ ἄφιξη καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου στὴν πόλη μας εἶναι, εἴτε τὸ στοιχεῖο ποὺ ἀναφέρεται ὡς μοναδικό, ἢ, ἀλλιώτικα καὶ ὁπωσδήποτε, ὡς τὸ σπουδαιότερο. Πραγματικά, οἱ περισσότερες ἐγκυκλοπαίδειες, ἀλλὰ καὶ οἱ γενικὲς ἢ οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἱστορίες, ἢ, τέλος, οἱ περιηγητές, μνημονεύουν τὴ Βέροια ὡς ἀξιόλογη γιὰ νὰ τονίσουν ὅτι γι' αὐτὸ τὴν ἐπισκέφθηκε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Γράφεται, π.χ., σὲ πολλὲς περιπτώσεις:

«Βέροια ἢ Βέρροια» (μὲ δύο ρ) «ἢ Καραφέροια» (στὶς παλιὲς ἐκδόσεις, στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας), πόλις τῆς Μακεδονίας, τὴν ὁποίαν ἐπεσκέφθη (καὶ ἐδίδαξεν εἰς ταύτην) ὁ Ἀπόστολος Παῦλος...» κ.τ.λ.

Ἐάν, συνεπῶς, ἀναφέρεται στὰ ἔντυπα ἡ πόλη μας (καὶ δὲν χάθηκε στὴ λησμονιά, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου), τὸ ὀφείλει στὴν ἄφιξη τοῦ Θείου Παύλου. Καὶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι, παρὰ ταῦτα, ἡ Βέροια δὲν ἦταν μία ἄσημη πόλη, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς Ἱστορίας της, ποὺ ἦταν ἔνδοξη ὅσο λίγων οἰκισμῶν, ἀφοῦ εἶναι τὸ μόνο πόλισμα τῆς ἀρχαίας Ἡμαθίας, τῆς «ἐρατεινῆς» (τῆς ἀξιαγάπητης) τοῦ Ὁμήρου, ἡ ὁποία δὲν ἄλλαξε ὄνομα, ποτέ, στὴ διάρκεια 24-25 αἰώνων, δεδομένου ὅτι πρωταναφέρεται ἀπὸ τὸν Θουκυδίδη σὲ σχέση μὲ τὰ γεγονότα τοῦ 432 π.Χρ., ὅταν δὲν εἶχε ἱδρυθεῖ καὶ κτισθεῖ ἀκόμα οὔτε ἡ Θεσσαλονίκη. Ἐξάλλου, ὑπῆρξε ἰδιαίτερη πατρίδα τῆς τελευταίας δυναστείας τῶν Μακεδόνων βασιλέων, τῶν Ἀντιγονιδῶν (θυμίζω δὲ ἀπ' αὐτοὺς τὸν Δημήτριο Πολιορκητὴ καὶ τὸν Περσέα, μὲ τὸν ὁποῖο καὶ ἔδυσε τὸ κράτος τοῦ κοσμοκράτορα Μεγάλου Ἀλεξάνδρου), ἐνῶ τὴν ἐπισκέφθηκαν πολλοὶ αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης (γνωρίζομε,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

π.χ., γιὰ τὶς ἀφίξεις καὶ γιὰ τὴν παραμονὴ τοῦ Γορδιανοῦ, τὸ 242 μ.Χρ., τοῦ Φιλίππου, τοῦ Ἄραβος, τὸ 246 μ.Χρ. κ.ἄ.), γιατὶ ἐδῶ γινόντουσαν εἰδικὲς γιορτὲς καὶ ἀγῶνες, τὸν μήνα Ὀκτώβριο, τὰ «Ὀλύμπια», καί, τὸ σπουδαιότερο, στὴ Βέροια βρισκόταν ἡ ἕδρα τοῦ περίφημου καὶ σημαντικοῦ «Κοινοῦ τῶν Μακεδόνων», τοῦ ὁποίου προορισμὸς ἦταν ἡ λατρεία τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, ὡς θεῶν. Ἐδῶ συγκετρώνονταν, λοιπόν, οἱ σύνεδροι καὶ οἱ ἐπισκέπτες ἀπὸ τὶς πόλεις ὁλόκληρης τῆς σημερινῆς Κεντρικῆς, Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, πλὴν τῶν πόλεων τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς Ἄνω Μακεδονίας.

Κι ὅμως, τά σπουδαῖα τοῦτα δεδομένα δέν ἀναφέρονται, στόν κανόνα τουλάχιστον, στά ἄρθρα τῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν, ἀκόμα καί στίς σελίδες ὀγκωδῶν βιβλίων, ἰδιαίτερα ὅταν οἱ ἀναφορές τῆς Βέροιας εἶναι σύντομες. Ἀλλά καί στήν τελευταία περίπτωση, δέν παραλείπεται, πάλι, καί ἡ ἀναφορά (ὅπως τονίσθηκε ἤδη) καί ἡ μνεία καί τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν πόλη μας.

Ἐπίτηδες ἐπλατείασα σ' αὐτή τή (φαινομενικά) λεπτομέρεια (ἄν καί ἡ κλεψύδρα τοῦ χρόνου εἶναι ἀνάλγητα αὐστηρή καί δέν ἐπιθυμῶ νά προκαλέσω τήν κόπωσή σας καί νά ἐξασφαλίσω τήν ... ἀγανάκτησή σας, μακρηγορώντας), διότι ἐπιδιώκω νά συνειδητοποιήσετε (καί ἐσεῖς) τή σπουδαιότητα τοῦ γεγονότος, τοῦ ὁποίου γιορτάζομε σήμερα τήν ἀνάμνησή του. Τότε, ἐλπίζω, ὅτι θά ἐπιτευχθεῖ καί ὁ σκοπός μου, ὁ ὁποίος εἶναι νά γίνει ἀντιληπτό ἀπ' ὅλους πόσο σπουδαῖος, ἱερός καί ἱστορικός εἶναι αὐτός ὁ χῶρος, ἀφοῦ καί ἐδῶ ἀκούσθηκε ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ καί ἡ ρητορικά ρωμαλέα καί θερμουργός ὁμιλία τοῦ μοναδικοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν...

3. Τώρα, ὅμως, πρέπει νὰ σκιαγραφηθοῦν καὶ νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξιστορηθοῦν (συνοπτικά, βέβαια, καὶ δωρικὰ) τὰ διαδραματισθέντα:

Ἀπὸ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (κεφ. ιζ', 10-15 καὶ κεφ. η', 1-4), ὅπως καὶ ἀπὸ τὶς Ἐπιστολές (πρὸς Ρωμαίους, κεφ. ιστ', 21 καὶ πρὸς Κορινθίους, Β', κεφ. η', 18) μαθαίνομε, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦλθε στὴ Βέροια δύο φορές, ὁπωσδήποτε. Εἶναι, ἐξάλλου, γνωστὸ ὅτι ὁ Παῦλος πέρασε ἀπὸ τὴ Μακεδονία τρεῖς φορὲς τουλάχιστο, γεγονὸς ποὺ κάνει πολὺ πιθανὴ τὴ γνώμη μου, ὅτι πρέπει νὰ ἦλθε καὶ στὴν πόλη μας τρεῖς φορές.

Ἡ πρώτη ἐπίσκεψή του στὴ Βέροια ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς δεύτερης περιοδείας του. Σ' αὐτὴν ἀναφέρεται συγκεκριμένα καὶ τὸ γνωστὸ χωρίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Πρέπει νὰ συνέβηκε τὸ 50 ἢ τὸ 51 μ.Χρ.

Ἡ δεύτερη, σίγουρη, ἄφιξη τοῦ Ἀποστόλου στὴν πόλη μας, πρέπει νὰ πραγματοποιήθηκε τὸ 57 μ.Χρ., ὅταν ἔκαμε τὴν τρίτη προσπάθειά του γιὰ τὴ διάδοση καὶ τὴν ἐνδυνάμωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴ Μακεδονία. Προηγήθηκε ἡ δεύτερη ἄφιξη τοῦ Παύλου στὴ Μακεδονία, τὸ 56 μ.Χρ., ὁπότε εἶναι πιθανὸ νὰ ἐπισκέφθηκε καὶ πάλι τὴ Βέροια.

Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων γράφουν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος παρακινήθηκε ἀπὸ θεῖο ὅραμα, γιὰ νὰ ἀρχίσει τὴ δεύτερη περιοδεία του. Ἔφυγε λοιπὸν ἀπὸ τὴν Τρωάδα καὶ κατευθύνθηκε στὴ Θεσσαλονίκη, περνώντας ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη, τοὺς Φιλίππους, τὴν Ἀμφίπολη καὶ τὴν Ἀπολλωνία.

Στὴ Θεσσαλονίκη πρέπει νὰ ἔμεινε 3 ἕως 4 ἑβδομάδες ἀλλά, τελικά, τὸν κυνήγησαν μερικοὶ πλούσιοι καὶ οἱ ὀπαδοί του τὸν φυγάδευσαν τὴ νύκτα γιὰ τὴ Βέροια, ὅπου τὸν συνόδευσε, μεταξὺ ἄλλων, καὶ ὁ Σίλας.

Ἐδῶ, πῆγε στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων καὶ δίδασκε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πολλὰ Σάββατα. Βρῆκε κατάλληλο ὑλικὸ ψυχῶν, ποὺ πρόθυμες προσπαθοῦσαν νὰ βροῦν τὴ λύτρωσή τους, ἐξετάζοντας συνεχῶς τὰ κείμενα. Τὸ κήρυγμα τοῦ γλυκοῦ καὶ φιλάνθρωπου Ναζωραίου ἔπιανε τόπο καὶ ἡ σπορὰ πήγαινε βαθιά, ὅπως συμπεραίνει ὁ ἀναγνώστης τοῦ κεφαλαίου ιζ΄ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὅπου γράφεται, ἀκόμα, ὅτι πίστεψαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι, ὅπως καὶ εἰδωλολάτρες. Οἱ Ἰουδαῖοι, ὅμως, τῆς Θεσσαλονίκης πληροφορήθηκαν τοῦτο καὶ ἀνησύχησαν. Ἔστειλαν λοιπὸν ἀνθρώπους τους στὴ Βέροια καὶ προκάλεσαν ἐπεισόδια, ὁπότε οἱ πιστοὶ ὀπαδοὶ τῆς νέας θρησκείας τὸν φυγάδευσαν γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ μάλιστα τὸν συνόδευσαν μερικοὶ μέχρι ἐκεῖ. Τὸ ταξίδι ἔγινε μὲ καράβι, ποὺ πῆραν στὴν περιοχὴ τῆς σημερινῆς Μεθώνης.

Πρὶν ὅμως ἀσχοληθοῦμε μὲ ἄλλα ζητήματα, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ἐπίσκεψη τούτη τοῦ Ἀποστόλου, κρίνω σκόπιμο καὶ χρήσιμο νὰ ἀκούσουμε, γιὰ μιὰ φορά, ἀκόμα, ὁλόκληρο τὸ σχετικὸ κείμενο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων (κεφ. ιζ΄, 10-15), στὸ πρωτότυπό του:

«Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν ἀπῆεσαν τῶν Ἰουδαίων. οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, [τὸ] καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως· πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν, τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ, σαλεύοντες τοὺς ὄχλους· εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν θάλασσαν, ὑπέμεινον δὲ ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ· οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν, καὶ, λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξῆεσαν».

Αὐτὴ ἡ καθημερινὴ ἐξέταση τῶν γραφῶν, ἀπὸ τοὺς Βεροιῶτες ἀκροατὲς τοῦ Παύλου, ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθεῖ, τὸν 18ο αἰώνα, αἵρεση, τῆς ὁποίας, μάλιστα, τὰ μέλη λέγονται «Βεροιανοί», γιατί ἀσχολοῦνται καθημερινὰ μὲ τὴν ἀποστήθιση καὶ τὴ μελέτη ὁρισμένων ἐδαφίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὑπάρχουν καὶ σήμερα ὀπαδοὶ τῆς αἱρέσεως αὐτῆς, ποὺ ἔχει ὡς ἱδρυτή της τὸν Σκῶτο πρεσβυτεριανὸ ἱερέα Ἰωάννη Barklay.

Ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων ἦταν κτισμένη ἔξω ἀπὸ τήν, τότε, κυρίως πόλη καὶ πιθανότατα κοντὰ στὸ σημεῖο αὐτό, ὅπου βρίσκεται καὶ σήμερα τὸ «Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου». Ἂς μὴν ἀγνοοῦμε ὅτι ἡ χάβρα (καὶ ἡ συναγωγὴ) τῶν Ἰουδαίων βρισκόταν ὅπου καὶ τώρα, στὴν περιοχὴ ποὺ ἀρχίζει πίσω ἀπὸ τὴ σημερινὴ λέσχη Ἀξιωματικῶν ἢ πίσω ἀπὸ τὴν πλατεία Δικαστηρίων - Ὡρολογίου, δηλαδὴ σὲ ἀπόσταση λίγων ἑκατοντάδων μέτρων ἀπὸ τὸ «Βῆμα». Ἀκόμα, ξέρομε ὅτι στὴ θέση τοῦ καὶ σήμερα σωζόμενου τούρκικου τζαμιοῦ («Μενδρεσέ»), ποὺ βρίσκεται νοτιανατολικὰ τοῦ 3ου δημοτικοῦ σχολείου, ὑπῆρχε, σύμφωνα μὲ τὴ (γραπτὴ πιὰ) παράδοση, παλαιοχριστιανικὴ ἐκκλησία, ποὺ ἦταν ἀφιερωμένη στὸν Ἀπόστολο Παῦλο, ἡ ὁποία πιθανὸν νὰ ἦταν καὶ ἡ πρώτη μητρόπολη τῆς Βέροιας.

Ἡ περιοχὴ τούτη χρησιμοποιήθηκε γιὰ νεκροταφεῖο στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας καὶ λεγόταν «Μασὰλ» ἢ (ἐξελληνισμένα) «Μουσάλα», δηλαδὴ τὸ μέρος ὅπου γίνονταν συναθροίσεις τῶν Τούρκων καὶ λέγονταν πολλὰ λόγια («μασάλια»).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὴ θέση τούτη ἀναφέρει καὶ περιγράφει ἀναλυτικὰ καὶ ποιητικὰ ὁ Τοῦρκος περιηγητὴς Ἐβλιγιὰ Τσελεμπή, ποὺ γύρισε ὅλη τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, τὸν 17ον αἰώνα, καὶ πέρασε καὶ ἀπὸ τὴ Βέροια, στὰ 1668. Ἡ διαμόρφωση τοῦ εὐρύτερου χώρου, μέχρι τὰ πιὸ πάνω βρισκόμενα πλατάνια, ἦταν, τότε, ἐντελῶς διαφορετική. Ἀξίζει νὰ ἀντιγράψουμε τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ ὅσα γράφει μὲ θαυμασμὸ ὁ Μουσουλμάνος αὐτός, σὲ μετάφραση τοῦ (ἐκδότη του στὰ ἑλληνικὰ) τουρκολόγου κ. Βασίλη Δημητριάδη:

«Ἔπειτα ὁ τόπος τῶν συζητήσεων, ὁ τόπος λατρείας, ὁ τόπος προσευχῆς. Βρίσκεται σὲ μιὰ ἀνοιχτωσιά. Εἶναι ἕνας τόπος λατρείας, ποὺ ὅμοιός του δὲν ὑπάρχει ἄλλος στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, στὴν Ἀραβία ἢ στὴν Περσία. Χωράει πενήντα χιλιάδες ἀνθρώπους. Εἶναι μιὰ κοιλάδα, γεμάτη γρασίδι καὶ τουλίπες. Γύρω της ἔχει τοίχους καί, ὅπως τὰ τετράγωνα ἀμπέλια τῆς Περσίας, ἔχει τέσσερεις πόρτες. Στὸ ἐσωτερικό, τοῦ εὐχάριστου αὐτοῦ τόπου, οἱ εὐσεβεῖς πρόγονοι κτήτορες φύτεψαν, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιστήμη τῆς γεωμετρίας, σὲ εὐθεῖες σειρές, χιλιάδες πανύψηλα δέντρα. Ὅλα τὰ τεράστια δέντρα ὑψώνουν τὴν κορυφή τους ὡς τὴν ἄκρη τοῦ οὐρανοῦ... Τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, ποὺ βρίσκονται ἐδῶ, ἔχουν γίνει πανύψηλα. Ἡ μαγευτικὴ εὐωδία τῶν βαθυπράσινων κυπαρισσιῶν εὐφραίνει τὴν ὄσφρηση τῶν ἀνθρώπων. Τὸ καθένα τους, σὰν ἕνας νέος μὲ πράσινο σὰν σάπφειρο μανδύα, στέκεται ὄρθιο, ἑνώνοντας τὰ χέρια του σὲ ὑπακοὴ πρὸς τὸν δημιουργὸ τοῦ κόσμου, ἔτσι καθὼς τὸ ἕνα εἶναι ὑψηλότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο».

Τὴ θέση τοῦ «Βήματος» διέσωσε καὶ ἡ προφορικὴ παράδοση, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ εὐλάβεια τῶν κατοίκων. Στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰώνα ὑπῆρχε μιὰ σκάλα καὶ γύρω εἶχαν φυτευθεῖ μερικὰ κυπαρίσσια, γι' αὐτὸ καὶ ἡ θέση ὀνομαζόταν «Τα πολλὰ τὰ κυπαρίσσια».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑπῆρχε μία κόγχη (μέχρι τὸ 1924), ὅπως καὶ ἐκκλησάκι μὲ τρεῖς θόλους. Στὸν κεντρικὸ βρισκόταν εἰκόνα, ἡ ὁποία ἔφερνε τὴ χρονολογία 1855. Ὕστερα, κτίσθηκε ἁγίασμα καὶ τέλος ἀναγέρθηκε τὸ σωζόμενο καὶ σήμερα ἐκκλησιαστικὸ μνημεῖο.

Δὲν ἔχομε ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὴν πορεία τῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεώς μας στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἱστορίας της, ὅπως, ἄλλωστε, συμβαίνει καὶ μὲ τίς, περισσότερες, ἄλλες περιοχές. Σὰν πρῶτο ἐπίσκοπο τῆς Βέροιας ξέρομε τὸν Ὀνήσιμο, ποὺ προερχόταν ἀπὸ τὴν τάξη τῶν δούλων. Πρέπει, ὅμως, νὰ σημειώσω ὅτι ὑπάρχει καὶ ἡ ἐκδοχὴ ὅτι πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Βέροιας ἦταν ἄλλος καὶ συγκεκριμένα ὁ μαθητὴς τοῦ Παύλου Κάρπος, ἐνῶ μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ τελευταῖος ἀρχιεράτευσε στὴ Βερόη ἢ Βέροια τῆς Θράκης (τη σημερινὴ Στάρα Ζαγκόρα τῆς Βουλγαρίας). Μιὰ τέτοια σύγχυση δὲν εἶναι ἄγνωστη στὴν ἱστορία τῶν δύο πόλεων.

Τὸν Παῦλο ἀκολούθησε, σὲ μεταγενέστερη ἐπίσκεψή του στὴν πόλη μας, ὁ μαθητής του Σώπατρος, «ὁ Βεροιαῖος», τοῦ ὁποίου ὁ πατέρας λεγόταν Πύρρος. (Συναντᾶμε καὶ τὴ γραφὴ Σωσίπατρος). Ὁ Βεροιώτης τοῦτος ἰσαπόστολος τοποθετήθηκε ἐπίσκοπος στὸ Ἰκόνιο τῆς Μ. Ἀσίας καὶ μαζὶ μὲ τὸν Ἰάσονα (ποὺ ἔγινε, ἐπίσης, Χριστιανός, στὴ Θεσσαλονίκη) προσπάθησαν νὰ διαδώσουν τὴ νέα θρησκεία στὴν Κέρκυρα, ὅπου ὅμως θανατώθηκαν, τελικά, μετὰ πολλὰ βασανιστήρια. Οἱ πιστοὶ τοῦ νησιοῦ δὲν λησμόνησαν τὴν προσφορὰ καὶ τὴν αὐταπάρνησή τους. Ἔτσι, ἔκτισαν ἐκκλησία στὴ σημερινὴ θέση τῆς πόλεως τῆς Κέρκυρας «Ἀνεμόμυλος», γιὰ νὰ τοὺς τιμήσουν, ὅπως γίνεται καὶ μέχρι σήμερα. Σχετικὴ μονογραφία γιὰ τὸν συμπολίτη ἅγιο ἔγραψε ὁ Βεροιώτης θεολόγος (τώρα) γυμνασιάρχης κ. Παῦλος Πυρινός, στὴ σειρὰ τῶν ἐκδόσεων τῆς μητροπό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λεως τῆς Βέροιας καὶ τῆς Νάουσας. Τελευταῖα, μάλιστα, ἐπανεκδόθηκε, συμπληρωμένη, ἡ ἀκολουθία του, στὰ πλαίσια τῆς ἀξιέπαινης προσπάθειας τοῦ μητροπολίτη κ. Παύλου γιὰ τὴ σύγχρονη καὶ βελτιωμένη ἔκδοση τῶν ἀκολουθιῶν τῶν τοπικῶν ἁγίων καὶ ὁσίων.

Αὐτὰ ἦταν δυνατὸ νὰ εἰπωθοῦν σύντομα στὸν σημερινὸ ἑορτασμό, μὲ βάση τὰ ὅσα στοιχεῖα συγκεντρώθηκαν, ψηφίδα - ψηφίδα, ὅπως, ἄλλωστε, ἔγινε καὶ μὲ τὸ ὡραῖο μωσαϊκό, ποὺ κοσμεῖ «τὸ Βῆμα», χάρη στὶς πολύχρονες καὶ κοπιαστικὲς προσπάθειες τῆς συχωρεμένης πιὰ Ὄλγας Μιχαηλίδου, μὲ τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἐνεργὸ συμπαράσταση τῶν μητροπολιτῶν μας, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ὁ σημερινὸς ἱεράρχης μας, ὁ ὁποῖος - ἀπ' ὅσα γνωρίζομε, σήμερα - εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ὁ μοναδικὸς ἐπίσκοπος τῆς περιοχῆς μας, ποὺ ἔχει τὸ βάρος νὰ φέρει τὸ ὄνομα ἑνὸς τόσο μεγάλου καὶ οὐρανόπνευστου ἀνθρώπου, ὅπως ἦταν καὶ εἶναι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, γιὰ τὸν ὁποῖο γράφονται τὰ ἑξῆς στὴν «Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία» (τόμος 1, βιβλίο Α, 79), σὲ χριστιανικὸ ἐπίγραμμα τοῦ Ἀγαθία Σχολαστικοῦ:

«Παῦλος ἐπεὶ θεῖον σέλας οὐρανοῦ ἔδρακεν ἄντην,
φωτὸς ἀπειρεσίου γαῖαν ἔπλησεν ὅλην».

Σᾶς εὐχαριστῶ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

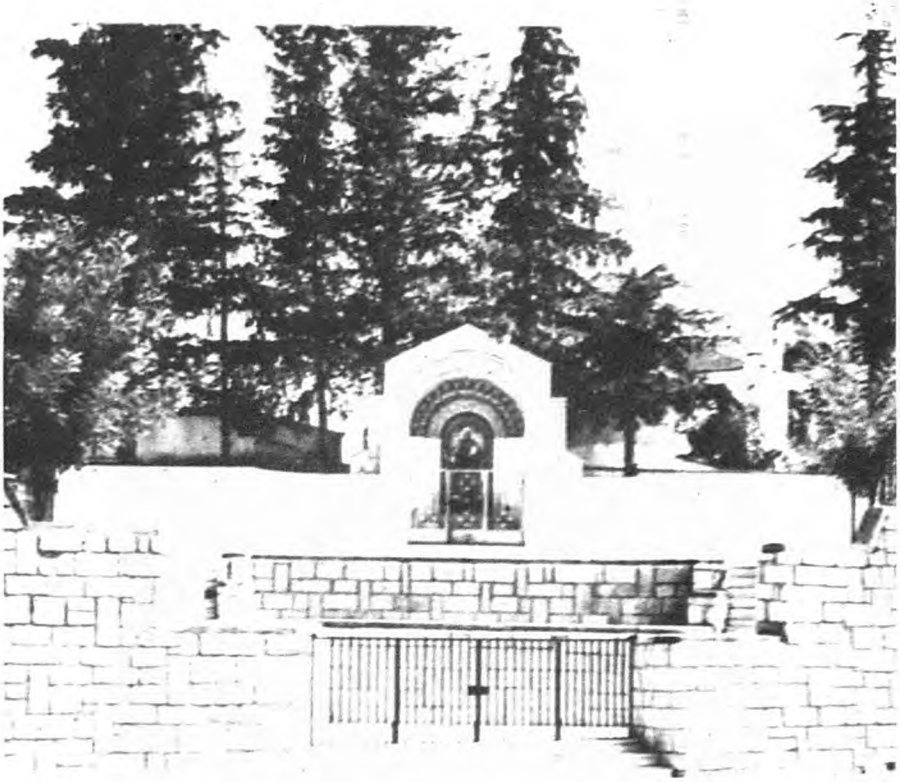

Τὸ Βῆμα τοῦ 'Αποστόλου Παύλου.

225
XI
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας